

מסורת הש"ס

על אלו מומין פרק ששי בכורות

מב.

עין משפט
נר מצוה

ס"ה א מ"י פ"א מהל' ערכין
הל"ה:
ס"ו ב מ"י פ"ז מהל' פסולי
המוקדשין הלכה ד:
ג [מ"י פ"א מהל' תמורה
הלכה ז:]

מוסף רע"י

[illegible][illegible]

רבינו גרשום

ויכול לא יהא בערך איש.
 ראין מחמירין אבלי יהא בערך
 אשה דערכה פחות משל
 איש: סמי מיכן טומטום.
 טומטום נערך מספיקא:
 דכתיב וזכר אם נקבה.
 נכבי שלמים: סמי
 טומטום דהא קדיש
 העובר בעז.
 הספקא לעז' והאנתן
 ההמחיר. הני כוליה בתריה
 ויבני יונה מיידי דאי מלקן
 אל חל עלייהו קדושתא
 אלא נבילה חרוין טומטום
 בנדים אבית הבעיה. אלמא
 טומטום לא קדיש למזבח:

בבהמ' חולין לא מקדישין
למיתה והוא פורש לחיים
איכא למ"ד דטומטום קדוש

א) וְהָעֶרֶל (יִצְמוֹת דָּף פֶּה). וְאֶנְדְּרוֹגִיּוֹס זָכָר וְאִיכָה נִמְ"ד אָף מֵאִלְהָה
בְּחֹה וְשׁוֹן ו' וְאֶמֶר ר"ה הֵם יִיבִיץ עֲלֵיו סְקִילָה [בִּזְכָּר] וְאוֹ כְּמִנְהֵי
דְּבִרְיָתוֹת דְּבִסְמוֹן דְּמִמַּעַט מֵהִזְכָּר טוֹמַטוֹס וְאֶנְדְּרוֹגִיּוֹס אוֹ מִיִּתּוֹרָה
מִמַּעַט לִיה ו'י"ל דְּלִפִּי מַה שִּׁפְרִשְׁתִּי מִסְתַּבֵּחַ דְּמוֹס קָא מִמַּעַט לִיה יִיחָה
דְּמִיטַעֲמָה לִיה לְאֻקְמוֹת כִּר' יִשְׁמַעֲלָה

כיון דכוותיה מיתוקמא לגמרי:
הזכר הזכרים. וא"ת בלא
הזכרים נמי מצי למעט
המדורגיתם מהזכר כמו בסמוך לענין
ערכין ובגדה צפרק המפלת
(דף כה.) גבי שומטוס ואזכוראמי
שלא לזבן או אודם ו"ל דשמה י"א עוד
דרשות אחרות יש דקראי טובא
כתיבי בצכור כגון (שמות לד) כל
מקנך תזכר וכולהו לריכי והא דלמרי'
בצפ"ק (לעיל דף ט.) אפי' תימא
ר' יוסי הגלילי שאני י"א הכא דכתיב
הזכרים ^ט [ופריך] ולגמרי מיניה הא
מיעט רחמנא הזכרים והכא מוקים ^ט
לדרשא אחריתי י"ל דלא סבירא
כדנן בתראי דהכא:

אבר ^י שומטום דברי הכ' ספיקא
 הוא ב'ו' לאו מטעם דלא אתי
 קרא למטוי ספיקא קאמר רב חסדא
 דקדוש מספיקא דגבי שומטום שיש
 מהם זכר ויש מהם נקבה ^ז דלא שייך
 דכפי' לעיל אלף את מיסתבר דחשיב
 לאקומוי מיעוטא בטומטום דחשיב
 עליה זכר גמור ואן נקבה גמורה ור'
 יוחנן דפליג עליה דרב חסדא לקמן
 דקסבר דבריה הוא ואין קדושה
 חלה עליו ואפילו נמלא זכר וא"ת
 ואמאי לא פריך ארב חסדא מההיא
 דריש כי"ד מערימין (תמורה ד' כד):
 דאם זכר יקרב עולה ויהי נקבה זכאי
 שלמים דקאמר התם ילדא שומטום
 ואנדנורוגיות אין קדושה חלה עליהם
 וימפרש התם דקסבר ולדות קדשים
 בזהויתם הם קדושים דאי במעי אמן
 הם קדושים הא תפשיניהו קדושה
 ים דאימיה ולרב חסדא דאמר
 שומטום ספיקא הוא יהיה שומטום
 קדוש אפי' ^ג בזהויתם קדושים שהרי
^ז כפי' זכר אס זכר יקרב עולה ואם
 נקבה חסדא שומטום ואע"י דליכא
 לקימאר סמי מכאן שומטום ^{יד} אמאי

פריך בסמוך מבצייחות ה"ל למיפךר ממחתי וי"ל דרב חסדא פ"א
אין יסא^ל קדושה חלה עליהן ומ"מ צהוייתן תפול עליהו קדושה כמו
בכל ולדות קדשים דכיון דהוי ודאי אס זכר או נקבה והא דלא משני
התם אין קדושת פיו חלה עליהם ולוקמה בצבחת מולין ללא שיך
ליה קדושת אמו משום דמשמע ליה דקאי צין אצבחה דחולין צין
אצבחה דקדשים דאריי ר' ה' אצבחה תניא הובר וצא שוממם
ואנדרויגוס. מיתורא י"ז קדריש אכל מזכר לחודיה לא קמטעט
סוף פרק אס לא הביא כלי (דף קטז:) דאמר רב חסדא לא לכל א"ר
הובר ולא שוממם כו' פירוש וסתם דלפני ר' יהודה היא (לפני)
באשה ואנדרויגוס לקידוש מי חטאת ומאי שנא גבי מילה דכתיב
זור למעט אנדרויגוס ובקידוש לא צריך מיעוט אלא ממעטינן ליה
פי' (יומא דף מג.) ובמילה אדרבה צריך יתור לרבותן לדין זכר ומיהו
קסבר ר' יהודה אנדרויגוס מואל מכלל זכר בלא שום מיעוט מסביר
והא דבעי מיעוטא בערבינן היינו משום דמסביר הייתי מעמידו
(דף) וברייחא דעולה דלעיל דאיטריך קרא למעוט מזכר לאו כר'
אלא שום ייתור ומ"מ פשיטא ל"ה דהיא דערבין (דף ד.) ר' יהודה
בפ"ק דערבין (דף טז:) דר' יהודה אומר הטוממטוס ואנדרויגוס מעריבין
בז' דף ע"ג:) דמשמע התם דלא פסלי ליה ר' יהודה לענין קדוש אלא
ירויגוס שקדש קדוש פסול מפני שהוא ספק אשה ואשה פסולה
ה גמורה ריבזה הכתוב מכל זכר דמשמע כל זכרות ולענין ערבין
ירויגוס אין מטמאין בגדים אבית הבציעה. ה"ה ללהקצה נמי
ממטמאין: ואתא ר"ש בן רבי יהודה משום ר"ש צמימר שוממם
מואל דטומטוס ואפי' דמסיק נמי דטומטוס ממעט לדידה מטעם
וולס י"ז משום דבריה הוא ומימה דפ' הערל (דף פא.) משמע דר"ש
וי"ל דאפי' הוי ודאי זכר י"ז ממעטינא ליה זכר אכל נקבה ודאי
פ"י ודאי נקבה הוי כיון דלא חייש שמא נהפכה זכרות לנקבות:
י

קדושים בתמורה. שאם רצה לעשותם תמורת קדשים אינן קדישין במקומן ואם הקדישין ורצה להם לא אלימי למיתפס תמורתן; אפיק טומטום ועייל יתום. כי ההוא יתום כדי ליתרו אמו היא פיר ומשום הכי לא קדיש כדגרמין בהשוטח תחת אמו פרט ליתום: לימא כתנאי. הא מילתא דרב חסדא יבא למ"ד שמה בריה הוי ולא קדיש:

יצויא דה"א נפקא לן ולא
פרש צפ' בהר סיני: אס
משום ספיקא לא ממעיט
זי משום ברירה ממעיט ליה:

אלמה תניא ¹(6) הזכר איין
¹⁶ סמי מיכן טוממום ר
 איש אבל יהא בערך
 נקבה ולא טוממום
 טוממום ת"ש ³ אם זכ
 נקבה ודאית ולא טו
 מיכן טוממום ת"ש ר
 אומר למטה ⁴ זכר שאי
 טוממום ואנדרוגינים
²(3) הענבר והמוקצה ור
 ואנדרוגינים כולן מטמ
 ר"א אומר טוממום ו
 בנגדים אבית הבליער
 מקום שנאמר זכר ונק
 ואנדרוגינים מביניהם
 בו זכר ונקבה איין
 ואנדרוגינים מביניהם
³(4) ר' אלעזר אומר הטר
 טוממום ואנדרוגינים
 ואמר שמואל גלא
 מקדישין לעשות תמו
 ת"ש ר' אלעזר אומר
 מקדישין ואלו הן הטר

וּמִמָּוֶטֶם וְאֶנְדְּרוּגִינוֹם
 מִמָּוֶטֶם הוּוּ לְהוּ אֶרֶב
 יָתוֹם לִימָא ⁷כִּתְנָאִי ר'
 ר' יִשְׁמַעֲאֵל אֶנְדְּרוּגִינוֹ
 וְחֻכְמִים אֹמְרִים אֵין ק'
 יִתְהוּדָה אֹמֵר מִשּׁוּם ר'
 וּכְלִי מִקּוֹם שְׁנֹאמֵר ז'
 מִמָּוֶטֶם וְאֶנְדְּרוּגִינוֹם
 מִמָּוֶטֶם ר' שִׁבְנִי יְהוּדָה
 מִמָּוֶטֶם אֵיכָא בִּינִייהוּ
 חֵלָה עֲלֵיו אֶאֶנְדְּרוּגִינוֹ
 הוּא וְקִדּוּשׁ מִסְפִּיק

י י"ג דתימא יהוה תנא
כרבנן במראי: אלא הני
ל י"ז במקום זכרות וזר
הפכה זכרותו כפל גידו
נקבות להיות י"ח נקבה
ור"ש

יהודה אחי' דמוכח צנען
אומר בן עזריקן יעדן ותמ
ני תנינא דקא"ר יהודה פ
מאי שגא דעזריקן תריך
ה דלאמרינן בפרק טרף ב
יעוטא אכל מילה קשיא וי"ל
דיק ייתורא דכל זכר לריב
ה מנקבא ^(טז) (לאוקומיה)
ה בדיקוש פסולו ר' יהודה
ה מוקמינן ועוד מילא יהודה
ה פירשתי מפרק הערל ^(יז)
ה פ' ר' יהודה אומר אף
ה ולענין מילה ^(יח) אף
ה משונה: **מזמזום** ו
קטן ת"ק טמא נקט ר"א א
דלוגיונס צריה הוא כמו
ות מ"מ באנדרוגינוס הו
תם אף מאכילה בחוה וש
וס נקבות לפי המסקנא

תם ר': (א) מילה אפילו אי הוי כאשה:
זכר מ"מ ממעטינא:
מספיקא

הוא. והיה ערך הזכר ו
 כן היה אש ו ואשה אין שוין כ
 ויהא דאם נפקא לן ולא טומט
 פיקא קמי' שמאי ליכא אלא
 וטומט. מקרא לא ממעט
 גיטוס ומשום בריה אכל
 וטומט נעדר מוכר:
 נ. נבא. בשלמים נעדר מוכר
 ומשום ספק לא ממעט
 זין זכר זין נבא כשר
 ודאי בריה הוא: הוור

(ה) דהיינו הך דגבי
אית לעיל להוסיף טומטום
קרא בריה הוא דמשום
ממעט קרא: הרובע ל"ג
עופות: **הנעדר**. **ח** כולה
עופות קמירי: **מטמאים**
ז הנלעצ. כשאר נבלת
מליקמא אינה מליקה והוי
אז בריה הוא אמאי אינה
מה נפשך אם זכר הוא
בה הרי כשר דהא צעופות
במבז ועוד מדל"א איכא
יקאמר כל מקום שאתה
קבה אתה מוציא טומטום
וממעט ליה קרא אלף ודאי
יכא דמעטיה מעטיה אבל
לא מעטיה לא מעטיה: לא
ורב. כלומר אפילו תמורה
על מוס קבוע אינה חלה
נא מפרש במסכת תמורה

בְּקֶרֶבְנוֹת (דף 14.)
 ז' צְעוּשֵׁי תַמְרוֹרָה. שֶׁאֵם
 אֵין עוֹשִׂין תַּמְרוֹרָה וְהִי
 גִּמְלָה קְדוּשָׁין יִשְׂרָאֵל כְּגוֹן שֶׁהִי
 אֵם דִּקְדָּשִׁי אֲבָב אֲמֵן. וְאִי
 שֶׁן הוּא אֲמָלִי לֹא קְדוֹשׁ
 בְּ: יָסוּם. וְהִי לֵב הֶלֶן
 שְׂמוּלָדוֹ. וְהִי דְמֵי יָתוֹם
 מַחֲסִית חוֹלִין צַ' שֶׁנִּי (דף
 אָמוֹ בְּשַׁעַת לֵידָה זֶה
 זֶה פֶּרֶשׁ לַחַיִּים: לֵימָא
 אֵל דֶּרֶב חֲסֵדָא דְלִיכָא
 שֶׁן הוּא: אֵין קְדוּשָׁה חֵלָה
 הוּא אֲבָל בְּצוּמְמוֹת
 הוּא: לְהוֹלִיף עוֹמְמוֹת

דעומטוס נמי זריה
דתיקוס לרב חסדא
ה זריה הוא סבירא
תא זביר פליגי דכ"ע
ות"ק סבר חיישין שמא
ויאזיז מים במקום (ו) שר
ה המפלת (גדה דף כח:) ובר
ויניסוס זכר הוא שאם את
אמר ר"נ בר יצחק אף אגן
המול לכס כל זכר ויש לתב
עטעטין אשה מונתן ולא ונ
ה מזנין למימר דשמה איבא
ליה (ו) קדוש ולענין מילה
בערך נקבה אי לאו דמע
ג דאסוקי ספרא (ז) היל ד
בן לאתקומייה סם ספרא כ
יכא ומיהו קשה לפי שטע
' ספק איש ספק אשה דה
ה לפרש דספק הוא לר' י
יב מערך איש ואשה לפי
פרש טעמא אלא אידי (ח) ד
הוא. משמע הכא דקסבר
נקבה כשמטיל מים במקום
דאי זכר לר' יוחנן דאמר
ן טומטוס המטיל מים ב

דהא: **טען** שיטה זו שפירשתי: **לן** דתניא
א ודאי נקבה: **לן** לעולם טעמא משום:

[illegible][illegible]

וְאָמַר מִן הַצֵּאן קָרְבָּנוֹ מִן
שִׁשִּׁיִּים אֹו מִן הַקִּיּוֹמִים
לֵאמֹר זָכַר תִּמְמִים יִקְרִיבוּם
וְיִקְרָא א' י
כָּל הַכֹּהֵן אֲשֶׁר יוֹלֵד
יִקְרָא וּבְצִאָתוֹ הַזֶּה
יִדְּשׁ לֵי' אֶלְהֵינוּ לֹא
נִבְדַּל בִּכְבֹּד שְׁרֹף וְלֹא
יִכְבֹּד צִאָתוֹ:

שחלה ע
עליהן וט
בפרק
ולא מקדו
הם קדוש
דמי שהן
ולדות קד

דברים טו יט

הגהות הב"ח

רש"י ד"ה הזכר וכו'
יבנה ה' וכו' דפרישית לעיל
ר"ד: (ב) ד"ה ומו"ק סבר
במקום קבוצת שרגיל
ליות:

שיטה מקובצת

ת' סמי מכאן טומטום
 ש נמחק: ג אם נקבה
 וציא
 ודרונינוס: ג ת' מה ת"ל
 חק: ז איש וערך אשה
 כו בפרשת בחקותי

דס"ץ **עליו** **דנצ'ה** **פליגי** **דאנדוויג** **לא** **מספ'ה** **צירל** **תנאי** **היו** **וקדו** **מנפ'ס** **כלמ'ה** **צ** **יהודה** **א** **(סא. א)** **נרמ'ה** **ד** **מקדוש** **ולח'ה** **לכל** **הפח'ה** **א** **יהודה** **א** **כל** **כמה** **ד** **אזל** **לא** **מספ'ה** **ל** **לקד'ה** **וגו** **מטעו** **כשרין** **כד'** **נמי** **בריי** **לג'** **שח'ה** **ל** **יהודה** **מימעט'ה**

קבבה בערך זכר וברייתא: **נת** סיפרא ר' יה
לנ ת"ק מטמאין נקט: **לג**